

Ställföreträdares behörighet i personliga frågor

Docent Therése Fridström Montoya, Juridiska institutionen, Uppsala universitet

Dr. med. vet. Linus Broström, Medicinsk etik, Lunds universitet

Bakgrund

Målet för insatser till personer med funktionsnedsättning är enligt både socialtjänstlagen och LSS att dessa personer ska ges möjlighet att leva som andra, i betydelsen självständigt och med delaktighet i samhället. Detta mål är dock paradoxalt då många personer med intellektuell eller kognitiv funktionsnedsättning (IF och KF) är beroende av att en ställföreträdare (god man, förvaltare eller framtidsfullmaktshavare) bevakar deras rätt, förvaltar deras tillgångar och sörjer för deras person. Reglerna som styr ställföreträdarnas uppdrag är avsevärt äldre än de socialrättsliga reglerna om samhällsstöd till personer med funktionsnedsättningar, och de rymmer illa med både normaliseringsprincipen och enskildas självbestämmanderätt. Dessutom är det oklart vad som faller inom respektive utanför en ställföreträdares behörighet att företräda någon, och därtill kan diskuteras vad behörigheten bör innefatta respektive vad som bör falla utanför – i synnerhet i personliga angelägenheter.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna presentation är att rättsligt och etiskt analysera och diskutera vad som ingår och vad som kan eller bör ingå, i ställföreträdares behörighet i personliga angelägenheter. Frågan är vad behörighetens gränser avser och vad som, från enskildas och samhällets perspektiv, kan sägas stå på spel när dessa gränser bestäms.

Metod

Rättslig och etisk analys av rättskällor, dvs lagtext, förarbeten, rättsfall och rättslig doktrin.

Resultat

Analysen visar att behörighetsgränserna för ställföreträdare är otydliga och problematiska på flera sätt.

Diskussion/konklusion

Det saknas en genomtänkt grund för regleringen av ställföreträdares behörighet. Med tanke på vad som står på spel bör behörighetsbegränsningar inte förekomma utan genomtänkta skäl.